

SPODNJE PODRAVJE PRED IZZIVI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

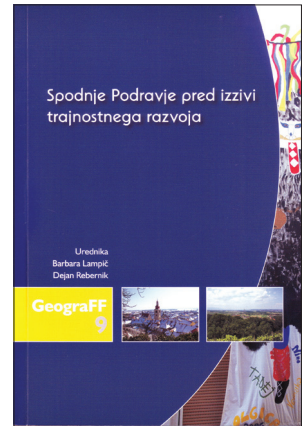
Zbirka GeograFF 9. Znanstvena založba Filozofske fakultete in Oddelek za geografijo, 247 str. Ljubljana, 2011

V zbirki monografij GeograFF, ki jih izdaja Oddelek za geografijo Filozofske fakultete, sta v letu 2011 izšli dve novi monografiji: prva je Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja, s katerim smo se geografi po petnajstih letih ponovno lotili poglobljene regionalno-geografske študije in analize območja devetnajstih občin Spodnjega Podravja. Tako je ta slovenska regija dobila novo aktualno monografsko delo, ki prikazuje najnovejše procese prostorske in družbene preobrazbe.

Knjiga prinaša izbrane rezultate dvoletnega aplikativnega raziskovalnega projekta 'Značilnosti regionalnega razvoja in razvojni potenciali Spodnjega Podravja', ki so ga v letih 2008–2010 izvedli sodelavci Oddelka za geografijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (Barbara Lampič, Irena Mrak, Irma Potočnik Slavič, Metka Špes, Jernej Zupančič, Blaž Repe in Dejan Rebernik) skupaj z Alešem Gačnikom, sodelavcem Znanstveno-raziskovalnega in razvojnega središča Bistra Ptuj. V knjigi so rezultati raziskovalnega projekta predstavljeni v 12 tematsko zaokroženih, toda v metodološkem in vsebinskem smislu povezanih in soodvisnih poglavij, ki podajajo analizo stanja, razvojnih procesov in teženj ter predloge usmeritev nadaljnjega razvoja celotnega preučevanega območja.

Pobuda za aplikativno raziskavo je prišla s strani lokalnih skupnosti. Knjiga prinaša nadaljevanje raziskave iz sredine 90-ih let prejšnjega stoletja. V tem času sta celotna država in slovenska družba doživeli vrsto prostorskih, ekonomskih, socialnih, kulturnih in, nenazadnje, tudi okoljskih sprememb in preobrazb. Osrednji namen raziskave je bila identifikacija in poglobljena analiza ključnih in dominantnih regionalno-razvojnih procesov in problemov ter določitev temeljnih usmeritev nadaljnjega regionalnega razvoja. Aplikativno naravnana raziskava je bila velika priložnost tako za stroko kot lokalne skupnosti in regijo kot celoto; gre za nove oblike sodelovanja, ko znanstveni pristopi in rezultati neposredno služijo in koristijo predvsem uporabniku.

Območje Spodnjega Podravja je naravno- in družbenogeografsko raznolika subpansonska pokrajina Ravnine ob Dravi, Slovenskih goric in Halož, ki je bila že v preteklosti ves čas na obrobju razvitejših pokrajin, z osamosvojitvijo Slovenije pa je postala še obmejno območje. Tudi Spodnje Podravje kot del Podravske regije, kljub določenim pozitivnim razvojnim trendom, beleži zaostajanje za najrazvitejšimi slovenskimi regijami. Številni kazalci gospodarskega in družbenega razvoja kažejo precej neugodno sliko: visoka stopnja brezposlenosti, nizek BDP na prebivalca, nizka stopnja izobrazbe, velika zemljiško-posestna razdrobljenost, industrijska proizvodnja z nizko dodano vrednostjo, številni okoljski problemi in velike notranje razlike v stopnji regionalnega razvoja.

Pri preučevanju Spodnjega Podravja je bila uporabljena vrsta različnih kvantitativnih in kvalitativnih metod. Izhodišče raziskovanja je pokrajinskoekološki metodološki pristop. Analize podatkovnih baz in na terenu pridobljenih podatkov so bile izvedene s pomočjo geografskih informacijskih sistemov, pri čemer so bili izdelani številni novi podatkovni sloji. Prav posebno mesto je imelo v raziskavi obsežno terensko delo, s katerim je bila pridobljena vrsta podatkov, ki jih uradne statistike ne zbirajo. Ti podatki in informacije predstavljajo posodobitev in nadgradnjo obstoječih podatkovnih baz, dodajajo nujno potrebno realno sliko o stopnji intenzitete in razširjenosti pojavov in procesov na izbranih območjih ter problemsko dopolnjujejo obstoječe kartografske prikaze. S terenskim delom so bili zaznani najnovejši ekonomski, okoljski in socialni procesi ter njihovi prostorski učinki.

Anketiranje lokalnega prebivalstva, ki je vsekakor nosilec nadaljnjega razvoja, je omogočilo pridobitev informacij o odnosu ljudi do svojega bivalnega okolja in pokrajine v celoti. Sintezne ugotovitve raziskave, obsežni kvantitativni podatki in razvojne usmeritve bodo v veliko pomoč pri oblikovanju bodoče strategije regionalnega in prostorskega razvoja, pri izdelavi občinskih prostorskih in razvojnih dokumentov ter pri izvajanju programov razvoja podeželja in regijskih razvojnih projektov. Hkrati konkretno območje s konkretnimi problemi predstavlja hvaležen predmet preučevanja in omogoča razvoj in predvsem uporabo novih metodoloških pristopov v geografiji, s čimer se krepi tudi aplikativna vrednost stroke.

V knjigi so predstavljene naslednje ključne vsebine:

- skupna identiteta pokrajine in njen pomen za uspešen regionalni razvoj;
- demografski razvoj in razvoj poselitve s poudarkom na spreminjanju demografske strukture, prostorski in funkcijski preobrazbi naselij ter širjenju poselitenih površin;
- preučitev prostorskega vidika razvoja s poudarkom na spremembah v rabi tal kot odrazu širših gospodarskih, socialnih in okoljskih procesov;
- obmejnost kot razvojna ovira in priložnost;
- preučitev gospodarskega vidika razvoja s poudarkom na kmetijstvu, turizmu in podjetništvu, ki so ključnega pomena za uspešen in trajnostno naravnan regionalni razvoj Spodnjega Podravja;
- preučitev stanja okolja, analiza okoljsko najbolj spornih dejavnosti ter predlog ukrepov za zmanjšanje negativnih okoljskih učinkov.

V zaključnem in hkrati sinteznem poglavju so ugotovljeni pojavi, stanje in procesi ovrednoteni z vidika možnosti za trajnostni regionalni razvoj. Ob tem so izpostavljeni primeri netrajnostnega preteklega razvoja, še zlasti premalo izkoriščeni potenciali regije za prihodnji skladnejši in trajnostno usmerjen prostorski, ekonomski, socialni in okoljski razvoj.

Kakšna bo prihodnost Spodnjega Podravja, je odvisno od številnih dejavnikov, v veliki meri pa jo bodo oblikovali ljudje sami. Poznavanje številnih razvojnih prednosti in posebnosti, razumevanje naravnih zakonitosti in s tem povezanih določenih omejitev pri poseganju v prostor in naravno okolje, upoštevanje človeškega potenciala, itd., vse to bo prispevalo k približevanju Spodnjega Podravja k trajnostnemu modelu 'ekoregije'.

Dejan Rebernik